

Lasten ja nuorten etäharrastaminen

Etäharrastustoimintaan osallistuminen, toiminnan kehittäminen & kokemukset

Joonas Paananen

Opinnäytetyö, AMK

Joulukuu 2024

Sosionomin tutkinto-ohjelma

Paananen, Joonas

Lasten ja nuorten etäharrastaminen. Etäharrastustoimintaan osallistuminen, toiminnan kehittäminen & kokemukset

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. joulukuu 2024, 35 sivua.

Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Työn toimeksiantajana toimi Nuorten Kotkien Keskusliitto. Tarkoituksena oli tuottaa tutkimustietoa lasten ja nuorten etäharrastustoimintaan osallistumisesta ja toiminnan kokemuksista. Tehtävänä oli saada selville, kuinka moni lapsi ja nuori osallistui etäharrastustoimintaan, millaiseen toimintaan he osallistuivat ja millainen kokemus toimintaan osallistuminen heille oli. Lisäksi tehtävänä oli selvittää, kiinnostaako lapsia tai nuoria osallistua etäharrastustoimintaan. Tutkimustiedon keräämisen tavoitteena oli saada tietoa siitä, millainen etäharrastustoiminnan muoto olisi järkevää ja kannattavaa toteuttaa lapsille ja nuorille.

Tutkimus toteutettiin sähköisenä verkkokyselynä, jonka kohderyhmänä olivat Jyväskyläläiset 4.–9.-luokkalaisten lapset ja nuoret ja viimeisen neljän (4) vuoden aikana peruskoulunsa suorittaneet nuoret. Kysely jaettiin sähköpostin välityksellä kahdellekymmenelle kuudelle (26) Jyväskylän koulun rehtorille ja heidän lisäksi Jyväskylän kaupungin diginuorisotyöntekijälle. Kysely jaettiin kouluihin ja diginuorisotyöhön mahdollisimman kattavan otannan saavuttamiseksi. Tutkimuskyselyssä yhdisteltiin määrällisen ja laadullisen tutkimuksen menetelmiä laajemman kokonaiskuvan muodostamiseksi. Kyselyyn vastaajat olivat alaikäisiä, joten tutkimusta varten annettiin asianmukaiset tutkimusluvut Jyväskylän kaupungilta ja tutkimuksen kysymykset muotoiltiin siten, että vastaaja pysyi täysin anonyminä.

Tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä, sillä tutkimuksen otanta jäi suppeaksi ja otantaa kertyi paikallisesti vain Jyväskylän alueella asuivilta lapsilta ja nuorilta, joten tuloksia ei voida hyödyntää laajemman ilmiön tai tilanteen kuvaamiseen.

Tulokset osoittivat, että suurin osa kyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista ei osallistunut koulujen etäopetusta lukuun ottamatta mihinkään vapaa-ajan ohjattuun etätoimintaan tai etäharrastustoimintaan. Niiden lasten ja nuorten vastauksista päätellen, jotka osallistuivat etäharrastustoimintaan, voitiin todeta, että eri teemaisia etäharrastusmahdollisuuksia kuitenkin oli, mutta tuloksista ei käynyt ilmi, mitkä teemat ja niiden toteutukset olivat toimivia ja mitä eivät.

Avainsanat (asiasanat)

Osallisuus, digitaalisuus, lapset, nuoret

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Liitteenä verkkokyselyn saateteksti, 1 sivu. Liitteenä tutkimuksen verkkokysely luettavassa muodossa, 9 sivua.

Paananen, Joonas

The remote hobbies of youths and children. Participating in, development of, and experiences of remote leisure and hobby activities.

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, December 2024, 35 pages.

Degree Programme in Bachelor of Social Studies. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The work was commissioned by the Nuorten Kotkien Keskusliitto. The aim was to produce research data on the participation and experiences of children and adolescents in remote leisure, and hobby activities during the lockdown period in the start of the COVID-19-pandemic. The aim was to find out to what extent children and adolescents participated in remote leisure, and hobby activities, what kind of activities they took part in and what kind of experiences they had. The aim was also to find out whether children or adolescents were interested in participating in remote leisure or hobby activities. The aim of the data collection was to find out what kind of remote leisure activities would be functioning and worthwhile for children and adolescents.

The survey was conducted as an online questionnaire, which was distributed via e-mail to twenty-six (26) school principals in Jyväskylä and, in addition to them, to the City of Jyväskylä's digital youth work officer to reach the target groups, which were all 4.-9.-grade students in Jyväskylä, and people who had completed their primary school within past 4 years. The questionnaire was distributed to the schools and the digital youth work to achieve as broad data collection as possible. The survey questionnaire combined quantitative and qualitative research methods to provide a broader picture. The respondents were minors, so appropriate research permits were applied for, and obtained from the City of Jyväskylä and the survey questions were formulated in such a way that the respondents remained completely anonymous.

The results of the study cannot be generalized, as the data amount was limited, and the data was limited to children and young people living in the Jyväskylä area. So, the results cannot be used to generalize a larger phenomenon or a hypothetical situation.

The results showed that most of the children and young people who responded to the survey did not participate in any remote leisure or hobby activities, apart from remote schooling. However, judging from the responses of those children and young people who did participate in distance leisure activities, it could be concluded that there were opportunities available for distance leisure activities with different themes.

Keywords/tags (subjects)

Inclusion, digital inclusion, children, youths

Miscellaneous (Confidential information)

Cover text of the survey as an attachment, 1 page. Readable format of the online survey as an attachment, 9 pages.

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Digitaalinen osallisuus	3
2.1	Digitaalisen osallisuuden tukeminen	4
2.2	Pelit ja sosiaalinen media vapaa-ajan osallisuuden tukena	7
3	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	8
4	Tutkimuksen toteutus ja aineiston analyysi	9
4.1	Tutkimuksen menetelmät	9
4.2	Tiedonhaku.....	9
4.3	Kohderyhmä ja tutkimusaineiston keruu.....	10
4.4	Aineiston analyysi.....	11
5	Tutkimuksen tulokset	11
5.1	Vastaajien luokka-asteet ja etäharrastustoimintaan osallistuminen	12
5.2	Kiinnostus etäharrastustoimintaan osallistumisesta	14
6	Johtopäätökset	15
7	Pohdinta	17
7.1	Pohdintaa aiheesta.....	17
7.2	Työn suunnittelu ja aloitus	18
7.3	Tutkimuksen toteutus ja aikataulu.....	19
7.4	Eettisyys ja luotettavuus	20
7.5	Hyödynnettävyys ja jatkotutkimus.....	22
Lähteet		23
Liitteet		26
Liite 1.	Tutkimuskyselyn saateteksti.....	26
Liite 2.	Tutkimuksen kysely	27
Kuviot		
Kuvio 1:	Etäharrastusten teemat, joihin vastaajat osallistuivat	13
Taulukot		
Taulukko 1:	Avoimen kysymyksen vastausten ryhmät	15

1 Johdanto

Digitaalisten palveluiden kehitys on tuonut paljon hyötyjä nykyajan palveluiden hyödyntämiseen, mutta jatkuva digitaalinen kehitys tuo myös mukanaan haasteita. Ne asiakkaat, jotka omaavat riittävät digitaidot palveluiden käyttämiseen hyötyvät niistä monipuolisesti ja tehokkaasti. Näille asiakkaille asioiminen esimerkiksi terveystalveissa on yksinkertaista ja sujuvaa, sillä esimerkiksi lääkäriin tapaaminen voi hoitua pelkästään chat-palvelun avulla (Rantanen, Silvennoinen, Juujärvi, Järveläinen 2023, 55–56). Vastavuoroisesti henkilöt, joilta puuttuvat riittävät digitaidot eivät välttämättä osaa etsiä itselleen sopivaa digitaalista palvelua ja pahimmillaan heidän palveluihinsa pääsy estyy taitojen puutteen aiheuttaman turhautumisen vuoksi.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan missä määrin Jyväskyläläiset peruskouluikäiset lapset ja nuoret osallistuivat ohjattuun etäharrastustoimintaan koronapandemian aiheuttaman sulkutilan aikana. Lisäksi selvitettiin, onko lapsilla ja nuorilla vielä kiinnostusta osallistua ohjattuun etäharrastustoimintaan, mikäli sellaista järjestetään. Koronapandemian aiheuttama sulkutila muutti merkittävästi suomalaisten elämää. Koulut, harrastukset ja useat palvelut suljettiin lähes täysin tai niiden toimintaa muutettiin merkittävästi keväällä 2020. Esimerkiksi koulut siirtyivät etäopetukseen, eikä lähiopetusta järjestetty, kuin poikkeustapauksissa (Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi 2020.)

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Nuorten Kotkien Keskusliitto. Nuorten Kotkien Keskusliitto on valtakunnallinen lapsijärjestö, joka tekee valtakunnallista yhteistyötä toisten lapsijärjestöjen ja sosiaalidemokraattisten järjestöjen kanssa. Järjestö tuottaa, ylläpitää ja kehittää lapsille suunnattua toimintaa, kuten leirejä, kerhoja, retkiä ja koulutuksia (Järjestön rakenne n.d.) Toimeksiantaja oli katsonut tarpeelliseksi kerätä tutkimustietoa lasten ja nuorten etäharrastustoiminnasta, jotta toimeksiantaja voi kehittää oman järjestönsä tuottamaa tulevaa etäharrastustoimintaa.

Etäharrastustoiminnalla tarkoitetaan tässä työssä toimintaa, joka on tapahtunut lapsen tai nuoren vapaa-aikana. Kyseessä on voinut olla kerhotoiminta, harrastustoiminta tai muuta vapaa-ajan toimintaa, mutta sen kriteereinä olivat, että toiminnassa on ollut mukana aikuinen, joka on ohjannut toimintaa ja toimintaa on ohjattu digitaalisesti.

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena, joka jaettiin kahdellekymmenelle kuudelle (26) Jyväskylän kaupungin koulujen rehtoreille, lasten ja nuorten saavuttamiseksi koulun kautta, sekä Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden diginuorisotyöhön heidän asiakkaidensa saavuttamiseksi. Tutkimuskyselyyn vastasi kahdeksankymmentäviisi (85) lasta ja nuorta. Kyselytutkimuksessa käytettiin määrällisiä ja laadullisia kysymyksiä. Määrälliset kysymykset kerryttivät numeerista dataa ja laadulliset antoivat tarkentavaa näkemystä liittyen määrällisiin kysymyksiin. Kerätyn tiedon ja tutkimuksen tulosten pohjalta kehitetään toimeksiantajalle toteutettavaa etäkerhopilottia.

2 Digitaalinen osallisuus

Osallisuus on kokemus, jossa ihminen tuntee voivansa vaikuttaa omaan elämäänsä, ennakoida sitä, sekä edistää sen hyvinvointia. Tähän kokemukseen vaikuttaa ihmisen elämässä olevat aineelliset ja aineettomat tekijät, joita voivat olla esimerkiksi taloudellinen riippumattomuus, koulutuksen saaminen, oman asuinpaikan sijainti, ihmissuhteet ja omiksi tuntuviin ryhmiin kuuluminen (Isola, Kaartinen, Leeman, Lääperi, Schneider, Valtari, Keto-Tokoi 2017, 3.) Nuorten osallisuuden kokemuksen mahdollistamisessa on tärkeää, että nuori saa viettää aikaa ja tavata omia ystäviään, sekä osallistua itselleen mielekkääseen harrastukseen (Helfer, Aapola-Kari 2023). Koronapandemia haastoi tätä osaa nuorten osallisuudessa pandemian aiheuttamien rajoitustoimenpiteiden aikana ja nuorten yksinäisyyden kokeminen lisääntyi koronarajoitusten takia (Aalto-Setälä, Suvisaari, Appelqvist-Schmidlechner, Kiviruusu 2021, 3).

Lasten ja nuorten osallisuuden tukemisessa on tärkeää varmistaa, että lapsia ja nuoria varten on olemassa ammattilaisia ja aikuisia, joiden velvollisuus on kuulla lapsia ja nuoria, sekä varmistaa, että heidän äänensä tulee kuulluksi siten, kuin lapset ja nuoret ovat tarkoittaneet (YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, 12. artikla n.d; Helfer, & Aapola-Kari 2023). Kun lapset ja nuoret otetaan mukaan palveluiden kehittämiseen, tulee palveluista myös todennäköisesti heidän näköisiään ja sellaisia, että he itse haluavat osallistua palveluiden käyttöön. Etätukien, -palveluiden ja -harrastusten suunnittelussa tulee huomioida niiden helppokäyttöisyys, sekä käyttäjäystävällisyys ja kohderyhmille soveltuvuus (Rantanen & muut 2023, 56, 59). Vaadittavaa taitotasoa palveluiden käyttöön tulee madaltaa siten, että käyttäjät voivat todella saada palvelusta sen hyödyn, mitä he tarvitsevat.

Digitaalinen osallisuus tarkoittaa osallisuuden näkökulmaa digitaalisiin välineisiin, alustoihin ja palveluihin, sekä niiden kautta toteutuvaan osallisuuden kokemukseen (Hänninen, Karhinen, Korpela, Pajula, Pihlajamaa, Merisalo, Kuusisto, Kääriäinen, Wilska 2021, 11). Edellytyksenä digitaalisen osallisuuden toteutumiselle on käyttäjien riittävät taidot hyödyntää laitteita ja palveluita, esteettömät ja helppokäyttöiset palvelut, sekä saavutettavuus (Hänninen & muut 2021, 15). On kuitenkin huomattava, että nämä edellytykset pitävät sisällään myös vastaavat häiritteijät osallisuuden toteutumiselle. Esimerkiksi laitteiden saatavuus ja niiden käyttöön vaadittavat taidot vaihtelevat, vaikuttaen laitteiden ja palveluiden käyttöpotentiaaliin (Kovalainen, & Fedotoff 2024, 10; Hänninen & muut 2021, 19). Digitaalisen osallisuuden toteutuminen etenkin lasten ja nuorten osalta vaatii pitkäjänteistä ohjausta ja valistusta. Lasten ja nuorten tarve digitaalisten taitojen kerryttämiselle, koulutukselle ja ohjaukselle on tunnustettu yhteiskunnassa ja digitaalisiin liittyvästä opetuksesta on annettu perusteet vuosiluokittain valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan (2014, L5.)

Nuorten niin kuin muidenkin ihmisten sosiaaliset kohtaamiset olivat rajoitettuja ja pandemiasulun aikana lapset, sekä nuoret jäivät aikuisten varaan, eikä nuorten ääni päässyt kuuluviin heitä koskevassa päätöksenteossa ennen kuin useat päätökset olivat jo tehty. Muun muassa lastensuojelulaki (20 §) ja YK:N yleissopimus lapsen oikeuksista (12. artikla n.d) velvoittaa kuulemaan lasta häntä koskevassa päätöksenteossa. Lasten ja nuorten osallisuuden tukemissa on tärkeää mahdollistaa nuorten osallistuminen vapaa-ajan toimintaan, sekä vertaissuhteiden ylläpitoon (Helfer & Aapola-Kari 2023; Manner, Jurvanen, Helfer, Nyssölä 2023; Aalto-setälä & muut 2021, 4). Digiteknologia voi mahdollistaa joidenkin käyttäjien sosiaalisten verkostojen, sekä vertaissuhteiden rakentamista ja verkostoihin osallistumista (Kaarainen, Kaarainen 2018, 238).

Jotta nuorten digitaalista osallisuutta voidaan edistää, täytyy ammattilaisten huolehtia siitä, että nuoret pääsevät itse olemaan aktiivinen osa digilukutaidon kehittämisen suunnittelua ja ilmaistamaan omia tarpeitaan, jotta voidaan kaventaa kasvanutta digikuilua, joka aiheuttaa eriarvoisuutta nuorten digiosallisuuteen (Kovalainen & Fedotoff 2024, 11; Hänninen & muut 2021, 11, 14.)

2.1 Digitaalisen osallisuuden tukeminen

Hännisen ja muiden mukaan (2021, 19) digikuilua kasvattaa juuri teknologian laitevaatimusten jatkuva kehittyminen, sekä uudistuvien sovellusten vaatimus kasvattaa omia taitoja laitteiden ja sovellusten käytössä. Kuitenkin Haverisen ja Tuuva-Hongiston tutkimuksen mukaan (2024) yli 80 %

nuorista on sitä mieltä, että heillä on riittävän hyvät taidot laitteiden, palvelujen ja alustojen käyttöön ja myös yli 90 % nuorista on vähintään oma älypuhelin käytössä. Rantasen ja muiden (2023, 55–56) mukaan digipalveluista hyötyvät selkeästi henkilöt, jotka omaavat riittävät edellytykset digitaalisessa yhteiskunnassa toimimiseen.

Uudessa-Seelannissa tehtiin tutkimusta vuonna 2022 etätukimahdollisuuksista ja tutkimukseen osallistui 15–30-vuotiaita henkilöitä. Tutkimuksessa selvitettiin erilaisten etätukimahdollisuuksien, kuten verkkosivujen, YouTube:n, podcastien tai etäkonsultaatioiden positiivisia ja negatiivisia puolia. Esiin nousi hyödyt tilanteissa, joissa tukea tarvitsevilla oli haasteita fyysiseen paikalla olon tai kasvatusten tapahtuvan vuorovaikutuksen kanssa (Garrett, Hilder, Tester, Dunlop, Gardiner, Downell, Brady, Gilbert, Shippam, Tanirau, Kenny, McBride, Wilson, Rukuwai, Aryan, Stubbe 2024, 5–6.) Tällaisia hyötytekijöitä voidaan ottaa huomioon, kun suunnitellaan, kelle ohjattua etätoimintaa suunnitellaan. Samaisessa tutkimuksessa nostettiin esiin myös etätukimahdollisuuksien negatiivisia puolia, joita olivat tietoturvaan ja yksityisyyteen liittyvät kysymykset, tekniset ongelmat ja palveluiden heikko laatu. Lisäksi haasteena nähtiin asiakkaan vastuu palveluun itseohjautumisesta, jotta palvelusta olisi mitään todellista hyötyä (Garrett, & muut 2024, 5.)

Koronapandemian aikana asetettujen rajoitusten takia, kuten esimerkiksi kaikkien koulujen siirtyminen etäopetukseen, lasten ja nuorten sosiaalinen kontakti muihin ihmisiin oli rajoitettua ja nuorilta jäi puuttumaan vertaisten sosiaalinen tuki (Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi 2020; Appelqvist-Schmidlechner, Kiviruusu 2021, 5). Garrettin ja muiden tutkimuksessa (2024, 6) käy ilmi, että suurin osa, eli 84 % etätukipalveluita käyttäneistä koki etätukipalvelun hyödylliseksi silloin, kun palvelussa oltiin vuorovaikutuksessa ammattilaisen kanssa, mutta pienempi osa tutkimukseen osallistuneista hyödynsi tällaisia palveluja. Kontrastina suurempi osa tutkimukseen osallistuneista oli hyödyntänyt tekstipohjaisia tukipalveluita, eli verkkosivuja ja chatbotteja, mutta alle puolet koki hyötynensä niistä merkittävästi (Garrett & muut 2024, 6).

Aikuisten ja ammattilaisten rooli digitaalisen osallisuuden tukemisessa

Kovalainen ja Fedotoff (2024, 10–12) painottavat artikkelissaan sitä, miten tärkeä rooli aikuisilla on nuorten digitaalisten taitojen kehittämisessä, sekä miten paljon ohjaavalta aikuiselta vaaditaan myönteistä asennetta ja tietoturvaosaamista nuorten kanssa työskennellessä. Ammattilaiselta vaaditaan myös uudenlaista osaamista, kun asiakkaita kohdataan etäyhteyksien avulla (Rantanen & muut 2023, 52). Parhaimmillaan ammattilaiset voivat kannustaa nuoria käyttämään digitaalisia alustoja aktiiviseen yhteiskuntaan osallistumiseen, sekä oman äänen kuuluvaksi saamiseen.

Aikuisten ja ammattilaisten vastuulle jää lasten ja nuorten digitaalisten taitojen kehittäminen, sekä palveluiden käyttöön ohjaaminen ja opastaminen. On aikuisten ja ammattilaisten vastuulla kertoa lapsille ja nuorille, miten internetiä käytetään turvallisesti ja miten internetiä käytettäessä käytäytään turvallisesti (perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, L5). Heiltä vaaditaan henkilökohtaista positiivista asennetta ja halua kehittyä digitaalisten laitteiden, palveluiden ja alustojen käyttäjinä, sekä aktiivista nuorten osallisuutta haittaavien tekijöiden havainnoimista ja tunnistamista (Kovalainen & fedotoff 2024, 10–12.) Kaarakainen ja Kaarakainen esittävät tutkimuksensa (2018, 251) johtopäätöksissä, että nuorten digitaalisen osallisuuden tukemisessa tulisi huomioida erityisesti juuri ne nuoret, jotka käyttävät hyvin vähän digitaalisia laitteita, tai medioita, tai ovat hyvin yksipuolisia käyttäjiä. Tällöin nämä nuoret jäävät suuren osan digitaalisten palveluiden ja mahdollisuuksien ulkopuolelle, eivätkä he pääse osallisiksi yhteiseen sosiaaliseen pääomaan (Kaarakainen & Kaarakainen 2018, 251).

Jokainen internetiä käyttävä on vastuussa omasta toiminnastaan ja käytöksestään, myös lapset ja nuoret. Kokemattomille internetin käyttäjille on todennäköisempää tehdä virheitä nettiä käytettäessä, etenkin lapsilla ja nuorilla, vaikka monet oppivatkin käyttämään joitain laitteita jo ennen peruskouluun lähtöä, mutta he kuitenkin haastavat heille asetettuja rajoja ja etsivät mahdollisesti heille sopimatonta sisältöä (Noppari 2014, 102). Lasten ja nuorten laitteiden ja netin käyttöä tulee valvoa, sekä huolehtia, että lasten digitaalinen toiminta pysyy turvallisena ja ikäkauteen sopivana, mutta myös sellaisena, että se innostaa lapsia ja nuoria kehittymään (Sintonen, Ohls, Kumpulainen, Lipponen 2015, 12).

2.2 Pelit ja sosiaalinen media vapaa-ajan osallisuuden tukena

Nuorille on tärkeää kokea olevansa osa yhteisöä ja saada vaikuttaa, sekä toimia yhdessä vertaisensa kanssa. Nykyään median käyttö on vaikuttava ja luonteva osa lasten ja nuorten elämää (Meidän media 2010, 3). Digitaalisessa maailmassa nuorilla on mahdollista toimia näin erilaisten verkkoalustojen ja sosiaalisen median avulla. Nämä digitaaliset alustat ja niiden käyttäminen vapaa-ajan viettämisessä on lisääntynyt tasaisesti ja nuorten sosiaalisen median käyttöön liittyvässä tutkimuksessa SoMe ja nuoret (2022) todetaan, että sosiaalisen median alustoja käytetään keskusteluvälineinä ja mahdollisuutena kysyä omilta ystäviltään ja vertaisiltaan mielipiteitä, sekä ajatuksia itseä askarruttaviin asioihin. Nuorten sosiaalisen median käyttö ja sen merkitys on tunnustettu ja korona-aikana, sekä ennen sitä. Monet palveluistamme ovat ryhtyneet hyödyntämään näitä alustoja työssään. Esimerkiksi Jyväskylän kaupungin diginuorisotyön pääasiallinen kohtaamistyö tapahtuu Discord-palvelussa ja koronarajoitusten aikana työssä oli mukana muitakin kaupungin nuorisotyöntekijöitä (Hakkarainen 2024). Kohtaamistyöllä tarkoitetaan asiakkaan kanssa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa olemista.

Lisäksi monet lapset ja nuoret ovat omaksuneet pelaamisen osaksi sosiaalista ympäristöään. Vuoden 2020 pelaajabarometrin (Kinnunen, Taskinen & Mäyrä 2020, 36) mukaan 23,6 % vastaajista oli sitä mieltä, että digitaalinen pelaaminen oli lisääntynyt koronarajoitusten aikana, kun ihmisten yhteiset kasvotusten kohtaamiset olivat rajoitettua. Kaarakainen ja Kaarakainen (2018, 249) erottelevat tutkimuksessaan nuorten median käytön käyttöprofiileja. Pelaamisen kannalta merkittävimmät käyttöprofiilit ovat niin sanotut ”normikäyttäjät” ja monipuoliset käyttäjät. Pelaamisen kannalta merkittävin käyttäjäryhmä on juuri monipuoliset käyttäjät, jotka erottuvat juuri digitaalisen viihdepelaamisensa takia (Kaarakainen & Kaarakainen 2018, 249.) Kun yhdistetään digitaalinen viihdepelaaminen ja sosiaalinen vuorovaikutus nuorten kesken saadaan aikaan tila, jossa voidaan yhdessä tuottaa kokemuksia ja kokea yhdessä pelien tarjoamia tarinoita, sekä muistoja. Pelaamisen ympärille on kehittynyt omanlaisensa kulttuuri, jonka sisällä pelaavat henkilöt voivat olla yhteydessä useampiinkin yhteisöihin ja olla aktiivisina toimijoina näissä yhteisöissä, lisäten digitaalista osallisuuden kokemusta (Kaarakainen & Kaarakainen 2018, 249; Pelikasvattajan käsikirja 2013, 33.) Pelaaminen mahdollistaa lasten ja nuorten yhteydenpidon esimerkiksi koulumaailman ulkopuolella tai jos ystävät asuvat kaukana toisistaan, sekä tarjoaa mahdollisuuden luoda uusia ystävyys- ja vuorovaikutussuhteita pelien kautta (Pelikasvattajan käsikirja 2013, 33).

Kuten aikaisemmin on todettu, lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua itseä kiinnostavaan harrastukseen edistää heidän osallisuuttaan ja osallisuuden kokemusta. Nykypäivänä pelaamistakin pidetään hyväksytyimmän harrastuksena e-urheilun suosion lisääntyttyä. Qvist ja Tukia (2018, 189) kehottavat aikuisia suhtautumaan lapsen tai nuoren peliharrastamiseen samalla tavalla kuin esimerkiksi jääkiekon harrastamiseen. Pelaamisen lisäksi erilaiset digitaaliset alustat mahdollistavat nykypäivänä kotona harrastamisen, tai tässä tapauksessa etäharrastamisen. YouTubesta on löydettävissä lukuisia ohjevideoita suunnilleen mihin tahansa harrastukseen, kuten esimerkiksi pianon tai kitaran soittoon, askarteluun, maalaamiseen, ruuanlaittoon ja liikuntaan. Joitakin harrastuksia voidaan myös ohjata näiden palveluiden ansiosta tänä päivänä etänä, kuten esimerkiksi soitto- tai tanssitunnit, mutta niiden toteutus ei välttämättä ole yhtä mielekästä, kuin paikan päällä harrastaminen.

3 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa peruskouluikäisten lasten ja nuorten osallistumista ohjattuun etäharrastustoimintaan, kuten esimerkiksi etänä järjestetyt soittotunnit. Liittyen tähän tarkoitukseen haluttiin myös selvittää lasten ja nuorten kokemuksia etäharrastustoiminnasta, eli oliko kokemus positiivinen vai negatiivinen. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa peruskouluikäisten lasten ja nuorten kiinnostuksen tasoa osallistua nykypäivänä ohjattuun etäharrastustoimintaan ja sitä, minkälainen etäharrastustoiminta heitä kiinnostaa. Tutkimuksesta kerättyä aineistoa hyödynnettiin toimeksiantajalle toteutetussa etäkerhopilotti-projektissa.

Tutkimuksella pyrittiin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaiseen etäharrastustoimintaan lapset ja nuoret osallistuivat?
2. Millaisesta etäharrastustoiminnasta lapset ja nuoret ovat kiinnostuneita?

Koronan vaikutuksista lapsiin ja nuoriin on tehty tutkimusta. Etätukipalveluista on olemassa tutkimusta, mutta pääosin tutkimus keskittyy mielenterveys- ja terveydenhuoltopalveluihin. Lapsia ja nuoria koskevasta etäharrastus- tai etäkerhotoimintaan liittyvää tutkimusta ei juuri ole tehty.

4 Tutkimuksen toteutus ja aineiston analyysi

4.1 Tutkimuksen menetelmät

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena. Kyselytutkimuksen rakentamiseen ja tutkimustulosten keräämiseen käytettiin Webropol-ohjelmaa. Menetelminä kyselytutkimuksessa käytettiin sekä määrällisen, että laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Määrällinen aineisto voi numeerisen datan avulla kontekstualisoida tutkimukseen kohdistuvaa ilmiötä ja auttaa hahmottamaan numeerisesti tutkittavan ilmiön laajuutta, kuten tässä tapauksessa esimerkiksi osallistuivatko lapset ja nuoret enemmän liikuntateemaiseen toimintaan vai taideteemaiseen toimintaan ja osallistuivatko yläkouluikäiset aktiivisemmin, kuin alakouluikäiset (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja n.d; Vilka 2007, 14). Strukturoidun haastattelun menetelmää laadullisena menetelmänä (Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja n.d) hyödynnettiin vapaasanaisten, tarkentavien kysymysten muodossa ja niiden tuottamia tuloksia tarkasteltiin aineistolähtöisesti, jotta määrällisen aineiston tueksi saatiin tarkentavaa tietoa etäharrastustoimintaan osallistumisesta ja siihen liittyvistä kokemuksista. Kyselyn sähköinen muoto palveli tutkimuskyselyn saavutettavuutta, sillä tutkimusta haluttiin jakaa mahdollisimman monen lapsen ja nuoren saataville.

4.2 Tiedonhaku

Tiedonhaussa hyödynnettiin systemaattisen tiedonhaun periaatteita. Tiedonhaku aloitettiin pohtimalla relevantteja hakusanoja, sekä tarkentavia käsitteitä. Oleellisista käsitteistä tehtiin miellekartta, joiden rinnalle miellekarttaan listattiin keskeisiin käsitteisiin liittyviä hakusanoja. Kun käsittekartta oli valmis ja hakusanat oli valittu, suoritettiin tiedonhaku eri tietokannoissa. Tiedonhaku tehtiin Janet Finna, Google Scholar, Coronavirus Research Database ja Theseus tietokannoissa.

Keskeisimmät hakusanat ja lausekkeet tiedonhaussa olivat *lapset OR nuoret AND digitaalisuus AND osallisuus, digitaalisuus AND osallisuus, vaikuttaminen AND nuoret AND digitaalisuus NOT politi**. Näitä hakusanoja ja lausekkeita muokattiin löytyneiden artikkeleiden otsikoiden ja aiheiden mukaan tarkemmiksi ja hakuun sopivaksi. Tiedonhaualla löydetyistä artikkeleista otettiin lähdemateriaaliksi mahdollisimman uudet julkaisut ja ensisijaisesti vertaisarvioituja artikkeleita. Theseus tietokantaan tehdyn tiedonhaun tarkoituksena oli löytää aihetta sivuavia opinnäytetöitä ja näiden kautta löytää relevantteja lähdemateriaaleja tätä opinnäytetyötä varten.

Tiedonhaussa löytyneitä lähteitä, joita otettiin käyttöön tähän työhön, arvioitiin seuraavilla kriteereillä: Liittyykö lähde selkeästi työn aiheeseen, tai onko se selkeästi rinnastettavissa tutkittavaan aiheeseen? Onko lähde vertaisarvioitu? Sisältääkö lähde tietoa tai tutkimusta työn kohderyhmästä, eli lapsista tai nuorista? Ne lähteet, jotka eivät selkeästi liittyneet tutkittavaan aiheeseen hylättiin täysin, mutta jos lähde sisälsi edes jossain määrin tutkittavaan aiheeseen liittyvää tietoa, se silmäiltiin läpi ja arvioitiin, onko lähde tietoperustaan sopiva. Tiedonhaun alkuvaiheessa hylättiin paljon lähdemateriaalia sen perusteella, että oliko lähde vertaisarvioitu. Tiedonhaun prosessissa kuitenkin kävi ilmi, että sopivaa vertaisarvioitua lähdemateriaalia on suhteellisen vähän, joten lähdemateriaalin hyväksyttiin myös artikkeleita, ammattioppaita ja muita materiaaleja, jotka eivät oleet vertaisarvioitua.

4.3 Kohderyhmä ja tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen kohderyhmää olivat kaikki Jyväskylässä tällä hetkellä peruskoulussa opiskelevat 4.–9.-luokkalaiset lapset ja nuoret, sekä nuoret, jotka ovat suorittaneet peruskoulunsa viimeisen neljän (4) vuoden aikana. Kohderyhmän saavuttamiseksi tutkimuksen levittämistä varten Jyväskylän kaupungilta haettiin perusopetusta, sekä nuorisopalveluita koskevat tutkimusluvut.

Tutkimuslupien hyväksymisen jälkeen tutkimuskysely lähetettiin kahdellekymmenelle kuudelle (26) Jyväskylän kaupungin koulujen rehtoreille sähköpostilla, jossa heitä pyydettiin välittämään viesti koulujen henkilökunnalle ja mikäli mahdollista, myös wilmaviestillä koulun oppilaille ja huoltajille. Osa kouluista jätettiin pois postituslistalta, sillä kouluissa ei ollut kohderyhmään sopivia oppilaita. Sama viesti, joka lähetettiin rehtoreille, lähetettiin myös Jyväskylän kaupungin diginuorisotyöntekijälle. Diginuorisotyön kautta tutkimuskyselyn jakaminen oli perusteltua, sillä diginuorisotyön asiakkaina ovat kohderyhmään kuuluvia henkilöitä ja palvelun muoto tukee opinäytetyön tavoitteita. Lisäksi tutkimuskysely jaettiin Jyväskylän steinerkoulun oppilaille ja heidän huoltajiltaan pyydettiin erikseen lupa lapsen osallistumiseen.

Koska kohderyhmä sisälsi alaikäisiä osallistujia, tutkimuskysely rakennettiin ja muotoiltiin siten, että vastaajia ei voitu tunnistaa. Ainoat tiedot, joita vastaajalta pyydettiin, olivat vastaajan luokka-aste koronarajoitusten aikana, sekä vastaajan nykyinen luokka-aste tai ylimääräisenä vaihtoehtona peruskoulunsa suorittaneet.

Tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä, sillä tutkimuskyselyä jaettiin ainoastaan Jyväskylän alueella paikallisesti ja vastaajamäärä oli siinä määrin vähäistä, että se ei edusta suurta, yleistettävää ihmisryhmää tai ilmiötä.

4.4 Aineiston analyysi

Vikka (2007, 106) toteaa teoksessaan, että määrällisen aineiston analyysi alkaa tulosten käsittelystä, josta prosessi etenee analysointiin ja lopuksi tulkintaan. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen muoto oli pääasiassa määrällinen tutkimus, jonka tukena hyödynnettiin soveltuviissa määrin laadullisia menetelmiä. Aineisto tarkistettiin huolella ennen analysointia, jonka jälkeen aineistosta koottiin jakaumia ja numeerisia tuloksia, kuten vastausten erilaiset prosenttijakaumat, joita kuvattiin frekvenssien avulla (Vikka 2007, 121). Analyysivaiheessa frekvenssien koostamiseen käytettiin Webropolin omaa raportointityökalua, jonka avulla myös tulosten vertailut tehtiin. Lopuksi ennen johtopäätösten tekoa kaikki tulokset kirjoitettiin auki.

Varsinaista tilastotiedettä ei hyödynnetty aineiston analyysissä, sillä Raineen (2018) mukaan numeerista dataa voidaan hyödyntää myös yhdessä laadullisten menetelmien kanssa tulosten numeerisessa kuvailussa. Laadullista aineistoa ei tarvinnut litteroida, sillä kyseessä oli sähköinen kysely ja kaikki laadullinen aineisto oli valmiiksi luettavassa, selkeässä tekstimuodossa. Vastausten tarkistusvaiheessa todettiin, että erillistä koodausta ei tarvitse tehdä, sillä vapaisiin tekstikenttiin kirjoitetut vastaukset olivat lyhyitä, eikä niitä ollut määrällisesti paljoa. Kaikki laadullinen aineisto tarkistettiin samassa yhteydessä määrällisen aineiston kanssa ja näiden aineistojen yhdistetystä tarkastelusta muodostettiin tutkimuksen johtopäätökset. Teemoittaminen on yksi laadullisen aineiston tiivistämisen menetelmä, joka helpottaa aineiston analysointia (Raine 2018). Tässä opinnäytetyössä teemoittamista hyödynnettiin ainoastaan kyselyn toiseksi viimeisessä, ”vapaa sanan” kysymyksessä, joka käsitteli vastaajia kiinnostavaa etäharrastustoimintaa, jonka tuloksista täytyi koota samankaltaiset vastaukset yhteen, sekä muodostaa vastauksista teemojen mukaiset ryhmät.

5 Tutkimuksen tulokset

Sähköinen kysely oli avoinna 25.9.2024 – 31.10.2024 aikana. Tutkimuskyselyyn vastasi 85 peruskouluikäistä 4.–9.-luokkalaista, mutta ei yhtään peruskoulunsa suorittaneita. Kaikki vastaajat eivät vastanneet kaikkiin kyselyn kysymyksiin, sillä kysely sisälsi ehtolauseita, jotka avasivat vastaajille

uusia kysymyksiä riippuen heidän vastauksistaan. Esimerkiksi kyselyn kysymyksen ”*Osallistuitko pandemiasulun (kun koulut suljettiin) aikana etänä ohjattuun toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin)*” vastausvaihtoehtoina olivat kyllä ja ei. Jos vastaaja valitsi vaihtoehdon ei, seuraava vastajalle näkyvä kysymys oli ”*Kaipasitko ohjattua etätoimintaa (kerhoja/harrastuksia) pandemiasulun aikana?*”. Lisäksi vastausten määriin vaikutti se, että vain kolme (3) kysymystä olivat pakollisia, sillä niillä kerättiin tieto nykyisestä luokka-asteesta, koronarajoitusten aikaisesta luokka-asteesta ja siitä, osallistuitko vastaaja johonkin ohjattuun etäharrastustoimintaan, vai ei. Kyselyn kysymykset ja niiden säännöt ovat nähtävissä liitteessä 2.

5.1 Vastaajien luokka-asteet ja etäharrastustoimintaan osallistuminen

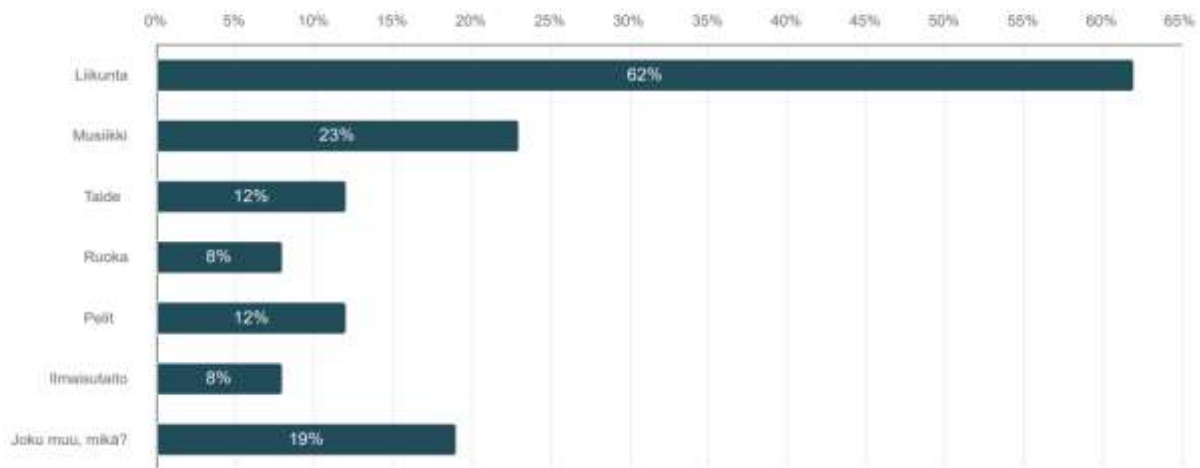
Jakauma vastaajien tämänhetkisen luokka-asteen osalta oli suhteellisen tasainen. 6.-luokka oli eniten ilmoitettu tämänhetkinen luokka-aste (n=18) ja pienin oli 9.-luokka (n=10). 4.-luokkalaisia vastaajia oli kaksitoista (12), 5.-luokkalaisia kolmetoista (13) ja 7.- ja 8.-luokkalaisia vastaajia oli yhtä paljon (n=16). Ainut kohderyhmä, josta ei kertynyt yhtään vastausta oli viimeisen neljän (4) vuoden aikana peruskoulunsa suorittaneet. Kaikki vastaajat olivat koronapandemian alkamisen aikana joko alakoulussa tai esiopetuksessa.

Vastauksista kävi ilmi, että vain vähän yli kolmannes (34,1 %) vastaajista oli osallistunut johonkin vapaa-ajan etäharrastustoimintaan. Alla olevasta kuviosta on nähtävissä, minkälaiseen toimintaan lapset tai nuoret olivat osallistuneet koronarajoitusten aikana. Vastaajat (n=5), jotka valitsivat täy-

dennettävän vaihtoehdon, määrittivät tarkemmin etäharrastustoiminnan, johon olivat osallistuneet. Tarkempia määritelmiä olivat, musiikki, koulu, kielet, tanssi, matikka ja ympäristö.

Minkälaiseen toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin) osallistuit? (voit valita useamman)

Vastaajien määrä: 29 , valittujen vastausten lukumäärä: 37

Kuvio 1: Etäharrastusten teemat, joihin vastaajat osallistuivat

Kaikki vastaajat (n=56), jotka vastasivat osallistumiskysymykseen kielteisesti, vastasivat jatkokysymykseen ”*Kaipasitko ohjattua etätoimintaa (kerhoja/harrastuksia) pandemiasulun aikana?*”. Vähän yli puolet (53,7 %) vastaajista ei osannut sanoa. 16 kysymykseen vastanneista (29,6 %) oli sitä mieltä, että he eivät kaivanneet ohjattua etätoimintaa ja 9 vastaajaa (16,7 %) oli sitä mieltä, että he olisivat kaivanneet ohjattua etätoimintaa.

Vastaajille (n=9), jotka vastasivat kyllä kysymykseen ”*Kaipasitko ohjattua etätoimintaa (kerhoja/harrastuksia) pandemiasulun aikana?*” esitettiin tarkentava kysymys, eli millaista toimintaa he kaipasivat. Yli puolet (66,7 %) kysymykseen vastanneista olisi vastauksensa mukaan kaivannut liikuntaan liittyvää toimintaa. 11,1 % vastaajista oli kaivannut musiikkiin tai taiteeseen liittyvää toimintaa ja 22,2 % vastaajista oli kaivannut ruokaan tai peleihin liittyvää toimintaa. Lisäksi 1 vastaajaa vastasi, että oli kaivannut omaan harrastukseen liittyvää toimintaa, mutta vastaaja ei eritellyt, mikä harrastus oli kyseessä.

Vastaajien kokemukset vaihtelivat arvosana-asteikolla. Yhteensä 10,7 % vastaajista oli kokenut etäharrastustoimintaan osallistumisen joko negatiiviseksi, tai todella negatiiviseksi. Tarkentavaan kysymykseen eräs 4.-luokkalainen vastaaja oli kommentoinut omaa kokemustaan seuraavasti:

”Tylsää ja huonoa”. Toinen vastaaja kommentoi *”Oli paljon hankalampaa harjoitella pianolla kun opettaja ei ollut livenä paikalla vaan etänä omassa kotonaansa”* (4.-luokkalainen vastaaja). Tuloksia vertaillen kävi ilmi, että negatiivisia kokemuksia toiminnasta oli vain tällä hetkellä yläkouluikäisillä vastaajilla. 46,4 % vastaajista ei ollut kokenut etäharrastustoimintaan osallistumista negatiiviseksi, eikä positiiviseksi. Yhteensä 42,9 % vastaajista oli kokenut toimintaan osallistumisen positiivisena tai todella positiivisena kokemuksena ja kokemuksia kommentoitiin tarkentavassa kysymyksessä seuraavasti *”Jäi hyvä mieli, kun oli etänä juttuja mitä normaalisti oltaisi tehty yhdessä harrastuksessa”* (5.-luokkalainen vastaaja) ja *”Minulla oli välillä vähän tylsää mutta oli kiva pelaila vain”* (6.-luokkalainen vastaaja). Positiivisesti kokeneista neljännes vastaajista (25 %) oli sitä mieltä, että etäharrastustoimintaan osallistuminen oli todella positiivinen kokemus.

5.2 Kiinnostus etäharrastustoimintaan osallistumisesta

Kun vastaajilta kysyttiin, että kiinnostaako heitä osallistua etäharrastustoimintaan, vain viidesosa (20 %) vastasi, että osallistuminen kiinnostaa. 47,1 % vastaajista oli sitä mieltä, että toimintaan osallistuminen ei kiinnosta ja 32,9 % ei osannut sanoa. Vain muutama (n=3) kyllä vastanneista opiskelee tällä hetkellä yläkoulussa. Yli puolet vastaajista (64,3 %), jotka olivat sitä mieltä, että etäharrastustoiminta ei kiinnosta ovat tällä hetkellä yläkoulun oppilaita.

Heille, jotka vastasivat tähän kysymykseen (n=17), esitettiin tarkentava jatkokysymys *”Minkälainen etätoiminta (kerhot/harrastukset) kiinnostaa?”*. Liikuntavaihtoehdon oli valinnut noin puolet (52,9 %) vastaajista. Toiseksi eniten oli valittu taide (41,2 %). Musiikki, ruoka ja pelit olivat vähiten valittuja vaihtoehtoja, joista ruuan oli valinnut 17,6 % vastaajista, musiikin valitsi vain 11,8 % vastaajista ja pelit vain 1 vastaaja. Kukaan vastaajista ei valinnut ilmaisutaidon vaihtoehtoa. Neljä (4) vastaajaa valitsi täydennettävän vaihtoehdon, mutta vain 2 vastaajaa oli eritellyt tarkemmin. Toinen vastaajista oli kirjoittanut vastaukseensa koulu, mutta ei eritellyt tarkemmin, mitä tällä vastauksella tarkoitti ja toinen vastaajista oli kirjoittanut kielet, mutta ei määritellyt tarkemmin.

Lopuksi vastaajilta kysyttiin vielä tarkemmin, mitä he haluaisivat tehdä ohjatussa etätoiminnassa, sekä mitkä teemat heitä yleisesti kiinnostavat. Vastaukset ryhmiteltiin teemoittain ja vastauksissa nousi esille samat teemat, kuin osallistumisen kiinnostusta koskevat kysymykset. Yhteensä kysymykseen vastasi 23 vastaajaa. Vastauksista nousi vahvimmin esille liikuntaharrastukset (n=9) ja niiden alla pääasiassa jalkapallo ja koripallo. Liikuntaan liittyen eräs 6.luokkalainen vastasi *”stuntteja*

ja akroo ja ne kiinnostavat minua”. Eräs 5.-luokkalainen vastasi ”Minua kiinnostaisi esimerkiksi erilaiset urheiluun/liikuntaan liittyvät kerhot, tai joku taide homma”. Toinen vastaaja vastasi ”Urheilu kiinnostaa eniten mutta tykkään paljon käsitöistä ja piirtämisestä nii ehkä käsityö kerho” (5.-luokkalainen vastaaja). Taiteeseen liittyviä vastuksia oli myös useampi (n=8) ja niistä nousi esiin maalaaminen, piirtäminen ja kädentaidot, kuten yksi 5.-luokkalaisista vastaajista vastasi ”Piirtämisen ja maalaamisen tekniikoita sekä ruoanlaitto neuvoja ja ohjeita”. 5 vastaajista oli vastannut, että ei tiedä tai ei osaa sanoa.

Taulukko 1: Avoimen kysymyksen vastausten ryhmät

Yläluokka	1. Alaluokka	2. Alaluokka
Liikunta / Urheilu	Pallopelit	Stuntit ja akrobatia
Taide	Kuvataiteet	Kädentaidot

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tutkimuksella pyrittiin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin siitä, kuinka moni peruskouluikäinen lapsi tai nuori osallistui ohjattuun etäharrastustoimintaan ja millaiseen toimintaan he osallistuivat koronapandemian alkamisen aiheuttamien koronarajoitusten aikana ja minkälainen kokemus toimintaan osallistumisesta nuorille jäi. Lisäksi pyrittiin selvittämään, kiinnostaako lapsia tai nuoria osallistua ohjattuun etäharrastustoimintaan, vaikka koronarajoitukset eivät olekaan enää voimassa.

Tutkimuksesta kertyneiden tulosten perusteella esitetään opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin vastaavat johtopäätökset:

1. Lapset tai nuoret osallistuivat koronarajoitusten aikana kaikkiin tässä opinnäytetyössä listattuihin etäharrastustoimintoihin. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsille ja nuorille oli saatavilla mahdollisuuksia osallistua liikunta-, musiikki-, taide-, pelit-, ilmaisutaito- ja ruoka-aiheisiin toimintoihin ohjatusti.

Vaikka tutkimuksen tuloksista ilmenee, että lapsilla tai nuorilla oli mahdollisuuksia osallistua ohjattuun etäharrastustoimintaan koulujen toteuttaman etäopetuksen lisäksi, vain kolmannes tutkimukseen vastanneista lapsista tai nuorista oli osallistunut ohjattuun toimintaan.

Tulosten perusteella melkein puolet lapsista tai nuorista oli kokenut etäharrastustoimintaan osallistumisen positiivisena tai todella positiivisena kokemuksena. Vastaavasti melkein yhtä suuri osa lapsista tai nuorista oli sitä mieltä, että kokemus ei ollut negatiivinen, eikä positiivinen ja vain 10,7 % oli sitä mieltä, että kokemus oli negatiivinen tai selvästi negatiivinen.

2. Koronarajoitukset eivät ole enää voimassa samalla tavalla, kuin ne olivat keväällä 2020, eikä tarvetta etäharrastustoiminnan järjestämiseen koronarajoitusten takia enää ole ja lapset, sekä nuoret ovat voineet palata toteuttamaan omaa harrastustaan paikan päälle ohjatusti. On selvää tutkimuksen tulosten perusteella, että lapsilla tai nuorilla ei ole merkittävää kiinnostusta osallistua ohjattuun etäharrastustoimintaan. Vähän yli kolmannes ei osannut sanoa kiinnostaako, vai eikö ja vain viidenes vastaajista oli sitä mieltä, että etäharrastustoiminta kiinnostaa.

Vaikka isolla osalla lapsista ja nuorista ei vaikuta olevan kiinnostusta etäharrastustoimintaan, niin löytyy kuitenkin joitakin lapsia ja nuoria, jotka haluaisivat osallistua etänä eri teemoihin liittyen järjestettyyn vapaa-ajan toimintaan. Ne lapset ja nuoret, jotka ovat kiinnostuneita etäharrastustoiminnasta, ovat kiinnostuneita pääasiassa liikuntaan ja taiteeseen liittyvästä toiminnasta.

Tutkimuksen tulosten valossa voidaan todeta, että etäharrastustoiminta ei välttämättä ole monelle yhtä mielekästä, kuin paikan päällä yhdessä muiden kanssa kasvotusten harrastaminen. Lah-tisen, Laineen, Haikkolan, Kauppisen ja Pitkäsen mukaan (2022, 56) monet nuoret odottivat kavereiden tapaamista kasvokkain ja yhteistä ajanviettoa erilaisissa paikoissa ja tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että etäharrastustoiminta ei kiinnosta enää lapsia tai nuoria. Tämän lisäksi etäharrastustoiminnan mielekkyyteen voi vaikuttaa se, että etenkin nuoret ovat tottuneet käyttämään erilaisia digitaalisia alustoja pääasiassa vain yhteydenpitoon kavereiden kanssa niin kuin SoMe ja nuoret (2022) tutkimus osoittaa. On ymmärrettävää, että etänä harrastamista ei koeta yleisesti kiinnostavaksi tai mielekkääksi, sillä sen onnistuminen vaatii riittävät käyttötaidot, laitteet ja toimivat tietoliikenneyhteydet niin ohjaajalta, kuin lapselta tai nuoreltakin.

Garrett ja muut (2024, 5) nostivat tutkimuksessaan positiiviseksi puoleksi etätoiminnassa sen mahdollistama osallistuminen riippumatta sijainnista ja henkilön haasteista olla fyysisesti paikalla osallistua toimintaan. Eräs kyselyyn vastanneista 4.-luokkalaisista lapsista kirjoitti *”Oli paljon*

hankalampaa harjoitella pianolla kun opettaja ei ollut livenä paikalla vaan etänä omassa kotonaansa”. Toisaalta kotona harrastaminen voi olla joillekin mieluisampaa, kuin lähteä jollekin harrastuspaikalle. Yksi kyselyyn vastanneista 5.-luokkalaisista lapsista oli kirjoittanut ”Jäi hyvä mieli, kun oli etänä juttuja mitä normaalisti oltaisi tehty yhdessä harrastuksessa.” ja eräs 6.-luokkalainen ”Se oli mielenkiintoista, mutta outoa. Oli kiva kun pysyitin olla vain kotona. :)”, toinen 4.-luokkalainen kirjoitti ”oli kivaa olla kotona mutta piti tanssia puhelussa”.

Tuloksista voidaan myös päätellä, että kiinnostus etäharrastustoimintaa kohtaan on osittain sidoksissa ikäryhmään. Alakouluikäiset vastaajat olivat selvästi kiinnostuneempia etäharrastustoiminnan, kuin yläkouluikäiset vastaajat. Tämä voi johtua siitä, että yläkouluikäiset kykenevät usein muodostamaan paremmin oman näkemyksen siitä, mitä he haluavat kokeilla ja harrastaa. Joillekin lapsille tai nuorille voi olla luontevampaa harrastaa kotona, mikäli olemassa olevista harrastuksista saadaan kehitettyä järkevästi toteutettuja etävaihtoehtoja. Etäharrastustoiminnan mielenkiintoa voi myös lisätä, jos sen kynnyksiä madalletaan laitteisto- ja taitovaatimusten osalta, joka on Rantasen ja muiden (2023, 55–56) mukaan selkeän hyötymisen edellytys.

Kun tarkastellaan etäharrastusten teemoja, joihin lapset ja nuoret osallistuivat ja verrataan niiden tuloksia vastaajien kiinnostukseen osallistua, voidaan ajatella, että vaikka erilaisia vaihtoehtoja oli tarjolla, niitä ei kehitetty riittävän sopivaksi etänä toteutettavaksi. Jos muistelemme tiukempien koronarajoitusten aikaa lasten ja nuorten kohdalta, moni toiminta, kuten koulunkäynti pyrittiin toteuttamaan etänä siten, että se muistuttaisi mahdollisimman paljon alkuperäistä toimintaa, eikä lapsilla tai nuorilla juuri ollut mahdollisuutta vaikuttaa siihen, miten toimintaa toteutetaan. Kyseessä oli poikkeuksellinen aika ja poikkeukselliset olosuhteet, mutta kuten Helfer ja Aapola-Kari (2023) toteavat, lapsia ja nuoria tulisi kuulla myös näiden poikkeuksellisten tilanteiden aikana.

7 Pohdinta

7.1 Pohdintaa aiheesta

Lasten ja nuorten digitaalinen osallisuus ja sen tukeminen on haasteellisessa tilassa, sillä koronarajoitusten purkamisen jälkeen on vaikuttanut siltä, että digitaalisista palveluista pyritään saamaan kannattavampia ja tehokkaampia toimijoiden kannalta, jopa korvaavia paikan päällä toteutettaville palveluille. Sosiaalisen median, digitaalisen pelaamisen ja digitaalisten palveluiden merkitys

on kasvanut tasaisesti 2000-luvun alusta lähtien, kun internet ja tietokoneiden käyttö alkoi yleistymään. Vuosien saatossa enemmän ja enemmän palveluita on kehitetty toimimaan myös verkossa. Verkossa toimivat palvelut toisaalta palvelevat niiden saatavuutta, mutta tuottaa päänvaivaa henkilöille, joille on haasteellista käyttää digitaalisia laitteita, ymmärtää niiden toimivuutta ja vaikeaa löytää oikeaa tietoa luotettavista lähteistä. Voidaan siis ajatella, että digitaaliset palvelut mahdollistavat joillekin ihmisille paremmin osallisuuden kokemisen, mutta toisaalta heikentää osallisuutta heidän osaltaan, jotka eivät syystä tai toisesta kykene käyttämään näitä palveluita ja tarvitsisivat perinteisemmän keinon käyttää palveluita.

Tänä päivänä suuri osa lapsista ja nuorista löytää itsensä sosiaalisesta mediasta ja selailemassa verkossa ystäviensä kanssa. Toisaalta tämä on erinomainen asia, sillä sosiaalinen media ja verkossa tapahtuva vuorovaikutus rikkoo asuinrajoja jopa kansainvälisesti ja lapsilla, sekä nuorilla on mahdollisuuksia rakentaa yhteisöjä ja verkostoja jopa maailmanlaajuisesti. Lisäksi pelaamisen yhteydessä rakentuneet yhteisöt ja kontaktit tuovat mukanaan omanlaisiaan kokemuksia, jotka voivat rikastuttaa elämän kokemusta hyvin merkittävällä tavalla. Haittana on se, että vielä toistaiseksi monilla vanhemmilla ja ammattilaisillakin vaikuttaisi olevan vielä jokseenkin negatiivinen ja kriittinen asenne lasten ja nuorten sosiaalisen median, sekä digitaalisten laitteiden käyttöä kohtaan. Lisäksi laitteiden ja alustojen nopea kehitys haastaa lapsia, nuoria, aikuisia ja ammattilaisia pysymään ajan tasalla niiden turvallisesta ja järkevästä käytöstä.

7.2 Työn suunnittelu ja aloitus

Opinnäytetyöprosessi oli kohtuullisen pitkä. Se alkoi toimeksiannon vastaanottamisesta, jossa sovittiin työn kirjoittamisesta ja opinnäytetyön kirjoittamisen rinnalla alkavasta projektista jo huhtikuussa 2024. Opinnäytetyön tutkimus ja siihen liittyvä projektin toteuttamisen tarkoitus oli tuottaa toimeksiantajalle nykypäivään sopiva etäkerhomalli ja mallia tukevaa tutkimustietoa.

Tutkimuksen oli tarkoitus antaa näkemystä, millainen etäkerhomalli toimisi tänä päivänä lapsille ja nuorille. Alkuperäisen etäkerhon malli syntyi, kun koronapandemia alkoi ja toimeksiantaja toteutti ensimmäisen etäkerhopilottinsa. Tämä toimeksiantoasetelma toi haastetta, kun yhdessä toimeksiantajan kanssa pohdittiin, mikä on relevanttia tutkimustietoa ja miten sitä voitaisiin soveltaa käytännön toteutukseen.

Heti työn suunnittelun alettua todettiin, että on selvitettävä, kuinka moni lapsi tai nuori osallistui etäharrastustoimintaan ja missä määrin etäharrastustoimintaa järjestettiin. Lähtökohtana oli selvittää lasten ja nuorten näkökulma etäharrastustoiminnasta ja tuottaa malli, joka täyttäisi lasten ja nuorten vaatimukset toimivasta etäharrastustoiminnasta siten, että toiminta olisi myös toimeksiantajalle kannattavaa. Näistä lähtökohdista suunnittelutyö alkoi toukokuussa 2024 ja kesti aina elokuuhun 2024 saakka.

Opinnäytetyön merkittävin haaste oli sen aihe. Koronapandemian alkamisesta on vasta varsin vähän aikaa ja sen vaikutuksia tutkitaan edelleen aktiivisesti. Lisähaastetta toi aiheen tarkkuus. Aihe rajautui toimeksiantannon kautta hyvin vapaa-aika keskeiseksi ja tiedonhaun vaiheessa todettiin, että koronarajoitusten ajalta tutkimusta liittyen nimenomaan lasten ja nuorten vapaa-aikaan ei käytännössä vielä ole. Koronaan ja koronarajoitukseen liittyvä tutkimus keskittyy vielä toistaiseksi niiden vaikutuksiin terveyspalveluissa koko väestön osalta ja sosiaalitoimeen, sekä koulutukseen ja oppimiseen lasten ja nuorten osalta. Näiden asioiden toteaminen haastoi löytämään aiheen kannalta relevanttia tietoa, joka olisi rinnastettavissa lasten ja nuorten vapaa-ajan vieton vaikutuksiin.

Tiedonhaun jälkeen ryhdyttiin varsin suppealla lähdemateriaalilla tuottamaan tietoperustaa opinnäytetyölle. Tämä johtui siitä, että suoraan aiheeseen liittyvää vertaisarvioitua lähdemateriaalia löytyi hyvin vähän. Alun perin tiedon haussa pyrittiin karsimaan mahdollisimman paljon artikkeleita ja muita lähteitä pois, mikäli ne eivät olleet vertaisarvioituja, mutta pian kuitenkin jouduttiin toteamaan, että tietoperustaan on otettava mukaan muitakin materiaaleja. Tällöin lähteiden arvioinnista tuli työläämpää, sillä lähteitä täytyi tarkistella hyvin kriittisesti niiden relevanssin ja sisällön perusteella.

7.3 Tutkimuksen toteutus ja aikataulu

Tietoperustan tuottamisen ohella ryhdyttiin pohtimaan sopivia tutkimuskysymyksiä pohjautuen keskusteluihin toimeksiantajan edustajan kanssa. Kun tutkimuskysymykset oli hahmotettu ja kysymykset todettiin sopiviksi, alkoi itse tutkimuskyselyn tuottaminen. Tutkimuskyselyn tuottamisen ohella pohdittiin, miten tutkimuskyselyä jaetaan. Jakamista pohtiessa ilmeni haasteet aikataulun suhteen, koska tutkimuksen kohderyhmää olivat alaikäiset vastaajat. Alaikäiset vastaajat kohderyhmänä vaativat asianmukaiset tutkimusluvut, joiden hakemisessa kuluu aikaa. Tämän takia käytännön syistä tutkimus saatiin toteutettua vain Jyväskylän alueella.

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen ei oltu täysin tyytyväisiä kertyneen tutkimusaineiston määrään. Aineiston määrä ei nimittäin mahdollista sen yleistettävyyttä ja huomioiden, että toimeksiantajana toimii valtakunnallinen lapsijärjestö, toivottiin huomattavasti enemmän tutkimusaineistoa, vaikka tutkimuskyselyä jaettiin vain Jyväskylän alueelle. Kerätty aineisto kuitenkin oli suhteellisen hyvin linjassa, muiden tutkimusten ja artikkeleiden toteamien tulosten kanssa ja määrästäan huolimatta se tuki toimeksiannon toteuttamista ja antoi näkemystä opinnäytetyön ohella toteutettavan projektin sisältöön.

Osa tutkimuskyselyyn vastanneista vastaajista olivat tuttuja opinnäytetyön tekijälle, joka voi vaikuttaa tutkimuksen toteutuksen eettisyyteen, mutta tämä mahdollisti sen, että kyselystä saatiin välitöntä palautetta ja palautteen perusteella todettiin, että kyselyssä olisi tullut tarkentaa enemmän sitä, että kysely koskee vain vapaa-aikana tapahtunutta toimintaa. Vaikka ennen kyselyn jakamista kerättiin vertaispalautetta kyselyn selkeydestä ja ymmärrettävyydestä, moni vastaaja, joiden kyselyn tekemiseen opinnäytetyön tekijä pystyi kommentoimaan paikan päällä hämmentyi kysymyksistä ja ajatteli, että kyseessä on etäkouluun liittyvä toiminta.

Opinnäytetyötä osittain rikastutti sen ohella toteutettava projekti, eli toimeksiantajalle uuden etäkerhopilotin suunnittelu ja toteuttaminen. Etäkerhopilotin ensimmäiset ohjaukset pidettiin opinnäytetyön kirjoittamisen prosessin loppuvaiheen kanssa samanaikaisesti ja se mahdollisti projektin kehittämisen opinnäytetyöstä ja välittömästi asiakaspalautteesta syntyneiden ideoiden pohjalta.

7.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusaineiston keräämistä varten anottiin Jyväskylän kaupungilta asianmukaiset tutkimusluvut liittyen perusopetukseen, sekä nuorisopalveluihin, koska tutkittava kohderyhmä koostui pääasiassa alaikäisistä vastaajista. Nuorisopalveluiden asiakkaina toimivat niin alaikäiset, kuin täysi-ikäisetkin, joten tutkimuslupa haettiin joka tapauksessa. Jyväskylän steinerkoulun osalta oppilaiden tutkimukseen osallistumiseen pyydettiin lupa jokaiselta huoltajalta, jonka lapsi oli koulussa oppilaana ja sopi tutkimuksen kohderyhmään. Huoltajilta lupa pyydettiin Visman ylläpitämän wilmajärjestelmän välityksellä, joka oli koulun virallinen viestintäkanava. Koska opinnäytetyön tekijä oli töissä kyseisessä koulussa tutkimuksen hetkellä, oli opinnäytetyön tekijä henkilökohtaisesti paikalla, kun oppilaat vastasivat tutkimuskyselyyn. Läsnäololla saattoi olla positiivinen vaikutus, sillä

kyselyyn vastaamisten yhteydessä vastaajat esittivät tarkentavia kysymyksiä kyselystä, sillä he eivät ymmärtäneet täysin, mitä joillakin kysymyksillä tarkoitettiin.

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ei suositella alemmissa AMK-tutkinnoissa sellaisten opinnäytetöiden tekemistä, jotka vaativat eettisen ennakoarvion. Toimeksiannon kohderyhmää olivat pääasiassa alaikäiset, joten tämä tuli huomioida tutkimusta suunnitellessa. Suunnitelmassa joustamaton lähtökohta oli vastaajien anonymiteetti, joka varmistettiin sillä, että kyselyssä ainoat yksilöintitiedot, joita vastaajilta kysyttiin, olivat kevään 2020 aikainen luokka-aste ja nykyinen luokka-aste, joten myös vastaajien tietoturva säilyi. Anonymiteetti poisti tarpeen erillisen tietosuojaselosteen laatimisesta. Vastaajista ei voida päätellä, keitä he olivat, tai mistä koulusta he olivat. Niiden lasten ja nuorten vastauksia ei tarkisteltu kyselyn aikana, joiden seurassa opinnäytetyön tekijä oli vastaushetkellä objektiivisuuden säilyttämiseksi, joten vaikka opinnäytetyön tekijä tiesi suunnilleen, ketkä vastasivat kyselyyn, ei tekijä voi tietää, mitä kukin vastaaja vastasi, eikä tulosten analysointivaiheessa kohdattu vastauksia, joista vastaajan olisi kyennyt tunnistamaan.

Se, että vastaajia ei voida tunnistaa millään tavalla ja se, että kyselyä jaettiin avoimella verkkolinalla, mahdollisti useamman vastauksen samalta vastaajalta, joka haittaisi tutkimuksen luotettavuutta, mutta tuloksia tarkastellessa ja analysoidessa ei todettu tällaista tilannetta todennäköiseksi.

Tutkimuksen luotettavuutta pyrittiin edistämään tulosten rehellisellä raportoinnilla, eikä tutkimuksen kysymyksiä muutettu keskenprosessin tai niistä tehty tulkintoja kesken aineiston keräämisen, joka Vilkan (2007, 113) mukaan tuottaisi virheellistä tietoa tutkimusasetelman kannalta. Myös opinnäytetyön tekijän läsnäolo muutamassa vastaustilanteessa saattaa vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen negatiivisesti, sillä osa vastaajista olivat tuttuja opinnäytetyön tekijälle, mutta toisaalta kyselyn kysymykset olivat pääasiassa määrällisiä, eivätkä mahdollista vastaamista opinnäytetyön tekijän haluamien tulosten ”eduksi”. Opinnäytetyö oli pääasiassa määrällinen tutkimus, jonka luotettavuuteen vaikuttaa otannan määrä (Vilka 2007, 78), joten pieni tulosmäärä vaikuttaa negatiivisesti tutkimuksen luotettavuuteen. Toisaalta tutkimuksen määrällinen muoto mahdollisti objektiivisuuden ylläpitämisen, eikä jättänyt tilaa tutkijan omille ennakoasenteille.

Tutkimusta tehdessä noudatettiin tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimuksen tulokset käsiteltiin ja raportoitiin rehellisesti ja avoimesti käytännön mukaan (Hyvä

tieteellinen käytäntö 2023). Opinnäytetyön suunnittelussa ja kirjoittamisessa sovellettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun ohjetta (Opinnäytetyön rakenne n.d) opinnäytetyön kirjoittamisesta ja rakenteesta.

Tutkimusaineiston keräämiseen tehdyssä tutkimuskyselyssä kerrottiin avoimesti opinnäytetyön toimeksiannosta ja vastaajille ilmoitettiin toimeksiantajan olevan poliittinen, valtakunnallinen lapsijärjestö. Saatetekstissä oli myös opinnäytetyön tekijän yhteystieto, jolla vastaajat, tai heidän huoltajansa olisivat halutessaan voineet kysyä lisätietoja tutkimuksesta. Saateteksti on tarkasteltavissa liitteessä 2.

7.5 Hyödynnettävyys ja jatkotutkimus

Tutkimus hyödytti toimeksiantajaa, kun sen ohella toteutettiin aiheeseen liittyvä projekti. Kerätty tutkimustieto vahvisti käytännön projektissa kokeiltujen menetelmien havainnointia. Valitettavasti tutkimusaineiston otanta oli sen verran suppea, että se ei ole laajasti yleistettävissä, mutta voi tarjota joitain yksityiskohtia huomioitavaksi tulevilla tutkimuksilla. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää yhdessä muun tietoperustan kanssa vastaavan aiheen haastekohtien huomioinnissa.

Koronapandemian vaikutuksista, sekä koronaan liittyvistä rajoituksistakin on olemassa tutkimusta ja niitä tutkitaan jatkuvasti lisää. Tämä työn aiheeseen liittyviä tutkimuksia ei kuitenkaan juuri ole ja koronan vaikutuksen lasten ja nuorten vapaa-ajan kokemuksiin tulisi toteuttaa lisää etenkin, kun yhteiskunnan digitalisaatio kaikkien ikäryhmien kohdalla on tuskin vähenemässä entisestään. Jatkossa olisi tutkittava, miten erilaisia harrastusmuotoja ja ohjattua vapaa-ajan toimintaa voidaan kehittää järkevästi, digitaalisesti toteutettavaksi. Tällainen jatkotutkimus palvelisi saavutettavien alustojen ja sovellusten kehittämistä, kun kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret. Jatkotutkimuksen kannalta on kuitenkin tärkeää pohtia, että onko digitaalisten palveluiden jatkuvan hyödyntämisen kehittäminen välttämättömän tarpeellista tai kannattavaa.

Lähteet

Aalto-Setälä, T., Suvisaari, J., Appelqvist-Schmidlechner, K., Kiviruusu, O. 2021. Pandemia ja nuorten mielenterveys – Kouluterveyskysely 2021. Tutkimuksesta tiivisti. THL:n tutkimuksia 55/2021. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 15.10.2024. [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143129/URN ISBN 978-952-343-738-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143129/URN%20ISBN%20978-952-343-738-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y).

Garrett, S. M., Hilder, J., Tester, R., Dunlop, A., Gardiner, T., Dowell, T., Brady, S K., Gilbert, N., Shippam, M., Tanirau, S., Kenny, N., McBride, C., Wilson, J., Rukuwai, E., Aryan, N., Stubbe, M. 2024. Young people talk about digital support for mental health: An online survey of 15–30-Year olds in new zealand. Health Expectations, 27(4). Viitattu 15.10.2024 <https://www.proquest.com/coronavirus/docview/3097420763/fulltextPDF/A9BFACAF84764FA4PQ/16?accountid=11773&sourcetype=Scholarly%20Journals>.

Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. 2020. Tiedote 140/2020. Valtioneuvoston verkkosivuilla. Viitattu 14.10.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-//10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeus-oloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>.

Hakkarainen, N. 2024. Diginuorisotyöntekijä. Jyväskylän nuorisopalvelut. Haastattelu 5.6.2024.

Haverinen, V-S., Tuuva-Hongisto, S. 2024. Toteutuuko digitalisaatiolupaus syrjäisellä maaseudulla asuville nuorille? Julkaisussa: Maaseutututkimus, 32(1) 40–63. Viitattu 15.10.2024. <https://journal.fi/maaseutututkimus/article/view/146010>.

Helfer, A., Aapola-Kari, S. 2023. Nuorten osallisuus muistettava myös kriisin aikana. Näkökulma. Nuorisotutkimusseuran verkkosivulla. Viitattu 15.10.2024. <https://nuorisotutkimus.fi/nakokulma92/>.

Hänninen, R., Kahrinen, J., Korpela, V., Pajula, L., Pihlajamaa, O., Meirsalo, M., Kuusisto, O., Taipale, S., Kääriäinen, J., Wilska, T-A. 2021. Digiosallisuuden käsite ja keskeiset osa-alueet: Digiosallisuus Suomessa -hankkeen väliraportti. Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. 2021:25. Viitattu 15.10.2024. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/85139/VNTEAS_2021_25.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Hyvä tieteellinen käytäntö. 2023. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Tenk.fi verkkosivulla. Viitattu 14.11.2024. https://tenk.fi/si-tes/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf.

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leeman, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinnilaitos, työpäpaperi. Viitattu 15.10.2024. [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN ISBN 978-952-302-917-0.pdf](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN%20ISBN%20978-952-302-917-0.pdf).

Järjestön rakenne. N.d. Nuoret Kotkat. Nuorten Kotkien Keskusliiton verkkosivulla. Viitattu 14.10.2024. [Järjestön rakenne – Nuorten Kotkien Keskusliitto \(nuoretkotkat.fi\)](https://nuoretkotkat.fi).

Kaarakainen, S-S., Kaarakainen, M-T. 2018. Tulevaisuuden toivot. Digitaalisen median käyttö nuorten osallisuuden ja osaamisen lähteenä. Media & viestintä, 41(4), s. 235-254. Viitattu 15.10.2024. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/77458>.

Kovalainen, P., Fedotoff, J. 2024. Kohti nuorten digitaalista osallisuutta. 1.p. Nuoret ja osallisuus verkkosivulla. Viitattu 15.10.2024. https://nuoretjaosallisuus.fi/wp-content/uploads/2024/04/OPAS_Kohti-nuorten-digitaalista-osallisuutta_2024_Koordinaatti.pdf.

Kinnunen, J., Taskinen, K., Mäyrä, F. 2020. Pelaajabarometri 2020. Pelaamista koronan aikaan. Tampere: Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta. Viitattu 5.11.2024. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/123831/978-952-03-1786-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. N.d. Tietoarkiston verkkosivulla. Viitattu 14.11.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.

Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. N.d. Tietoarkiston verkkosivulla. Viitattu 28.11.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/>.

Lahtinen, J., Laine, R., Haikkola, L., Kauppinen, E., Pitkänen, T. 2022. Nuorten tyytyväisyys elämään korona-ajan ensimmäisenä vuonna. Teoksessa Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot- vuosikirja 2022. Vantaa: PunaMusta Oy. Viitattu 6.11.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145465/URN_ISBN_978-952-343-937-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

L 417/2007. Lastensuojelulaki. Annettu 1.1.2008. Viim. muutos 1.7.2024. Viitattu 15.10.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L4>.

Manner, J., Jurvanen, S., Helfer, A., Nyysölä, A. 2023. ”Ankeeta on ollut” – Nuorten henkinen pahoinvointi korona-aikana. Näkökulma. Nuorisotutkimusseuran verkkosivulla. Viitattu 15.10.2024. <https://nuorisotutkimus.fi/nakokulma91/>.

Mediataidot kuntoon. N.d. Nuorten netti verkkosivulla. Viitattu 7.11.2024. <https://www.nuorten-netti.fi/netti-ja-media/mediataidot-kuntoon/>.

Meidän media. 2010. Ohjaajan opas alle 10-vuotiaiden lasten mediakasvatukseen. MLL:n oppaita. Mediakasvatus lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena opintojakson materiaaleista. Viitattu 7.11.2024. https://moodle.jamk.fi/pluginfile.php/1476645/mod_page/content/8/Meid%C3%A4n_media_ohjaajan_opas_2010.pdf.

Noppiari, E. 2015. Mobiilimukset. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 3. Tampere: Journalismien, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET. Viitattu 7.11.2024. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/95272/mobiilimukset_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Opinnäytetyön rakenne. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMKin verkkosivulla. Viitattu 14.11.2024. <https://help.jamk.fi/raportointiohje/fi/4-opinnaytetyon-rakenne/>.

Pelikasvattajan käsikirja. 2013. Pelikasvatus.fi verkkosivulla. Viitattu 6.11.2024. <https://pelikasvatus.fi/pelikasvattajankasikirja.pdf>.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 2014. ePerusteet opetushallituksen verkkosivulla. Viitattu 7.11.2024. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tiedot>.

Qvist, V., Tukia, M., 2018. Elektroninen urheilu. Teoksessa pelikasvattajan käsikirja 2. 2018. s. 181–191. Pelikasvatus.fi verkkosivulla. Viitattu 6.11.2024. <https://pelikasvatus.fi/pelikasvattajankasikirja2.pdf>,

Rantanen, T., Silvennoinen, P., Juujärvi, S., Järveläinen, E. 2023. Haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien digitaalinen syrjäytyminen sosiaali- ja terveysalan osaamisen haasteena. Julkaisussa Ammattikasvatuksen aikakauskirja 25 (2023) : 3, s.50-69. Viitattu 14.10.2024. <https://journal-fi.ezproxy.jamk.fi:2443/akakk/article/view/137484/86012>.

Raine, V. 2018. Numerot ja niiden tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 28.11.2024. <https://www.ellibrary.com/book/9789524518758>.

Raine, V. 2018. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 28.11.2024. <https://www.ellibrary.com/book/9789524518758>.

SoMe ja Nuoret. 2022. Katsaus nuorten sosiaalisen median käytöstä. Verkkosivu. Viitattu 23.10.2024. <https://wordpress.ebrand.fi/somejanuoret2022/>.

Sintonen, S., Ohls, O., Kumpulainen, K., Lipponen, L. 2015. Mobiilioppiminen ja leikkivä lapsi. Helsingin yliopiston avoin julkaisuarkisto. Helsinki: Helsingin yliopisto. Viitattu 7.11.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/4679c1cb-ca27-48ca-8f54-31a93c930f01/content>.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa : Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. Viitattu 28.11.2024. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/98723>.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. N.d. Viitattu 15.10.2024. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>.

Liitteet

Liite 1. Tutkimuskyselyn saateteksti

Tämä tutkimuskysely toteutetaan toimeksiantona Nuorten Kotkien Keskusliitolle, joka on valtakunnallinen, poliittinen lapsijärjestö. Tämä kysely on osa opinnäytetyötä aiheesta lasten ja nuorten digitaalinen osallisuus - lasten ja nuorten ohjatun etäharrastustoiminnan kokemukset ja kehittäminen. Tavoitteena on saada tietoa, minkä verran lapset ja nuoret osallistuivat jonkinlaiseen etäharrastustoimintaan keväällä 2020 ja tietoa siitä, että minkä verran etäharrastustoiminnalle on kysyntää.

Kysely on täysin anonyymi ja vastaaminen on vapaaehtoista, eikä kyselyn vastaajien henkilötietoja kerätä.

Kyselyn voi keskeyttää koska tahansa, eikä keskeneräisiä kyselyitä tallenneta.

Kysymyksissä on ehtolauseita, eli kaikki kyselyn kysymykset eivät tule sinulle näkyviin. Kyselyn jatkokysymykset tulevat sinulle näkyviin vastaustesi perusteella.

Kyselyyn vastaamiseen kuluu aikaa noin 2–5 minuuttia. Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä *.

Lisätietoja sähköpostilla:

xxxx@stdent.jamk.fi

Liite 2. Tutkimuksen kysely

Lasten ja nuorten ohjatun etäharrastustoiminnan kokemukset ja kehittäminen

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Millä luokka-asteella olit keväällä 2020, kun pandemiasulku alkoi ja Suomen koulut suljettiin? *

- 1. luokka
- 2. luokka
- 3. luokka
- 4. luokka
- 5. luokka
- 6. luokka
- 7. luokka
- 8. luokka
- 9. luokka
- Esiopetus

2. Millä luokka-asteella olet nyt? *

- 4. luokka
- 5. luokka
- 6. luokka
- 7. luokka
- 8. luokka
- 9. luokka
- Valmistunut peruskoulusta

3. Osallistuitko pandemiasulun (kun koulut suljettiin) aikana etänä ohjattuun toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin). *

Kyllä

En

Kysymyksen säännöt

Osallistuitko pandemiasulun (kun koulut suljettiin) aikana etänä ohjattuun toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin).

Kyllä

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Minkälaiseen toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin) osallistuit? (voit valita useamman)

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Minkälainen kokemus sinulle jäi osallistumisesta?

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Kuvaile tarkemmin kokemustasi

En

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Kaipasitko ohjattua etätoimintaa (kerhoja/harrastuksia) pandemiasulun aikana?

4. Minkälaiseen toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin) osallistuit? (voit valita useamman)

- Liikunta
- Musiikki
- Taide
- Ruoka
- Pelit
- Ilmaisutaito
- Joku muu, mikä? _____

Kysymyksen säännöt

Minkälaiseen toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin) osallistuit? (voit valita useamman)

Ei vielä kysymyssääntöjä. HUOM! Kun testaat sääntöjä kyselyn esikatselussa, muista lähettää lomake jotta testisi nollaantuu esikatselussa.

Kysymys **Osallistuitko pandemiasulun (kun koulut suljettiin) aikana etänä ohjattuun toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin).** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

5. Minkälainen kokemus sinulle jäi osallistumisesta?

1 2 3 4 5

Arvosana: 1-todella negatiivinen, 3-ei
negatiivinen, eikä positiivinen, 5-
todella positiivinen

○ ○ ○ ○ ○

Kysymyksen säännöt

Minkälainen kokemus sinulle jäi osallistumisesta?

Ei vielä kysymyssääntöjä. HUOM! Kun testaat sääntöjä kyselyn esikatselussa, muista lähettää lomake jotta testisi nollaantuu esikatselussa.

Kysymys **Osallistuitko pandemiasulun (kun koulut suljettiin) aikana etänä ohjattuun toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin).** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

6. Kuvaile tarkemmin kokemustasi

Kysymyksen säännöt

Kuvaile tarkemmin kokemustasi

Ei vielä kysymyssääntöjä. HUOM! Kun testaat sääntöjä kyselyn esikatselussa, muista lähettää lomake jotta testisi nollaantuu esikatselussa.

Kysymys **Osallistuitko pandemiasulun (kun koulut suljettiin) aikana etänä ohjattuun toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin).** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

7. Kaipaitko ohjattua etätoimintaa (kerhoja/harrastuksia) pandemiasulun aikana?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Kysymyksen säännöt

Kaipaitko ohjattua etätoimintaa (kerhoja/harrastuksia) pandemiasulun aikana?

Kyllä

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Millaista toimintaa olisit kaivannut? (voit valita useamman)

En

Ei vaihtoehdon sääntöjä

En osaa sanoa

Ei vaihtoehdon sääntöjä

Kysymys **Osallistuitko pandemiasulun (kun koulut suljettiin) aikana etänä ohjattuun toimintaan (kerhoihin/harrastuksiin).** on *Näytä kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

8. Millaista toimintaa olisit kaivannut? (voit valita useamman)

- Liikuntaan liittyvää
- Musiikkiin liittyvää
- Taiteeseen liittyvää
- Ruokaan liittyvää
- Peleihin liittyvää
- Ilmaisutaitoon liittyvää
- Joku muu, mikä? _____

Kysymyksen säännöt

Millaista toimintaa olisit kaivannut? (voit valita useamman)

Ei vielä kysymyssääntöjä. HUOM! Kun testaat sääntöjä kyselyn esikatselussa, muista lähettää lomake jotta testisi nollaantuu esikatselussa.

Kysymys **Kaipasitko ohjattua etätoimintaa (kerhoja/harrastuksia) pandemiasulun aikana?** on Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle

9. Kiinnostaako sinua osallistua ohjattuun etätoimintaan (kerhoihin/harrastuksiin)? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Kysymyksen säännöt

Kiinnostaako sinua osallistua ohjattuun etätoimintaan (kerhoihin/harrastuksiin)?

Kyllä

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Minkälainen etätoiminta (kerhot/harrastukset) kiinnostaa?

Ei

Sääntö: Piilota kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Piilota kysymyksiä Kuvaile tarkemmin, mitä haluaisit ohjatussa etätoiminnassa (kerhoissa/harrastuksissa) tehdä ja mitkä muut aiheet yleisesti kiinnostavat sinua.

En osaa sanoa

Ei vaihtoehdon sääntöjä

10. Minkälainen etätoiminta (kerhot/harrastukset) kiinnostaa?

- Liikunta
- Musiikki
- Taide
- Ruoka
- Pelit
- Ilmaisutaito
- Joku muu, mikä? _____

Kysymyksen säännöt

Minkälainen etätoiminta (kerhot/harrastukset) kiinnostaa?

Ei vielä kysymyssääntöjä. HUOM! Kun testaat sääntöjä kyselyn esikatselussa, muista lähettää lomake jotta testisi nollaantuu esikatselussa.

Kysymys **Kiinnostaako sinua osallistua ohjattuun etätoimintaan (kerhoihin/harrastuksiin)?** on Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle

11. Kuvaile tarkemmin, mitä haluaisit ohjatussa etätoiminnassa (kerhoissa/harrastuksissa) tehdä ja mitkä muut aiheet yleisesti kiinnostavat sinua.

Kysymyksen säännöt

Kuvaile tarkemmin, mitä haluaisit ohjatussa etätoiminnassa (kerhoissa/harrastuksissa) tehdä ja mitkä muut aiheet yleisesti kiinnostavat sinua.

Ei vielä kysymyssääntöjä. HUOM! Kun testaat sääntöjä kyselyn esikatselussa, muista lähettää lomake jotta testisi nollaantuu esikatselussa.

Kysymys **Kiinnostaako sinua osallistua ohjattuun etätoimintaan (kerhoihin/harrastuksiin)?** on *Pilota kysymyksiä* sääntö tälle kysymykselle

12. Mitä muuta haluaisit sanoa/kertoa etäharrastustoiminnasta?
